

Katowice, 1.07.2022

Jolanta Szulakowska-Kulawik

Prof. dr hab. sztuk muzycznych,

Dyscyplina: Kompozycja i teoria muzyki

Dr nauk humanistycznych

Dyscyplina: kulturoznawstwo

(przewód: Wydział Filologiczny Uniwersytetu Śląskiego, 2015)

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego, Katowice

**RECENZJA DOROBKU NAUKOWEGO I PRACY
DOKTORSKIEJ**

MGR IZABELI JUTRZENKI- TRZEBIATOWSKIEJ

Zleceniodawca recenzji: Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 z późn. zm.)

Dotyczy: pisma dr hab. Moniki Gardoń-Preinl, prof. AMKP, przewodniczącej Rady do spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie.

Do nadesłanego wyżej wspomnianego pisma informującego o wyznaczeniu mojej osoby recenzentem przez Radę do spraw Dyscypliny Akademii Muzycznej w Krakowie w postępowaniu doktorskim Pani mgr Izabeli Jutrzenki-Trzebiatowskiej dołączona została następująca dokumentacja drukowana: pełny wykaz dorobku wraz z oryginalnymi tekstami oraz egzemplarz pracy doktorskiej.

Podstawowe dane o Doktorantce: Pani mgr Izabela Jutrzenika-Trzebiatowska jest absolwentką Akademii Muzycznej w Krakowie (gra na fortepianie, 2012-2014 i teoria muzyki, 2008-2015). Doktorantka pobierała także nauki w zakresie gry na fortepianie w Akademii Muzycznej w Katowicach (w zakresie gry na fortepianie na poziomie licencjackim w l. 2008-2011) oraz w Akademii

Muzycznej w Łodzi (studia mistrzowskie w l. 2015-2016). Obecnie jest słuchaczką Studium Doktoranckiego w dziedzinie teorii muzyki w macierzystej Uczelni (od 2016 r.).

Doktorantka uzyskała stypendia naukowe Rektora Akademii Muzycznej w Krakowie (dla najlepszych studentów za rok 2013/2014 oraz dla najlepszych doktorantów za rok 2017/2018).

Mgr Izabela Jutrzenka-Trzebiatowska ma bogaty dorobek w charakterze pianistki - grała jako solistka w licznych recitalach, koncertach pianistycznych i kameralnych w kraju i za granicą, m. in.: Hamm – Niemcy (2012, 2018), Wiedeń (2013, 2014, 2017), Arendal – Norwegia (2013), Pamplona – Hiszpania (2014) i Trier – Niemcy (2014), Budapeszt (2015), Trewir – Niemcy (2016), Weimar – Niemcy (2016), także z orkiestrą (Niepołomice, 2016).

Doktorantka uczestniczyła również w kursach mistrzowskich (m. in.: 2010 i 2011 – Wiedeń) oraz sama je prowadziła (2017 – Pamplona i Logrona – Hiszpania, Hamm – Niemcy, 2018).

Pełny ten portret Doktorantki należy uzupełnić wzmianką o Jej działalności społecznej (członek redakcji *Pisma Artystyczno-Literackiego Hybryda* od 2012 r., członek *Stowarzyszenia Twórczego POLART* od 2016 r. oraz sekretarz redakcji *Pisma Akademii Muzycznej w Krakowie Teoria Muzyki. Studia. Interpretacje, Dokumentacje* (od 2018 roku).

Ocena dorobku naukowego Doktorantki:

W zakresie działalności naukowej w dziedzinie teorii muzyki mgr Izabela Jutrzenka-Trzebiatowska brała udział w kilku sesjach naukowych w Krakowie (2009, 2010, 2014, 2017) oraz opublikowała szereg artykułów naukowych, głównie w piśmie *Hybryda. Pismo Artystyczno-Literackie*. Tematykę tych tekstów można zarówno przyporządkować do rodzaju rozważań teorii muzyki (m. in. *Ballada na tle romantyzmu, Inspiracje muzyką w literaturze, Oratorium. Zarys historii gatunku, Kultura salonowa w XIX w.*), jak i do krytyki muzycznej.

Oceniając merytorycznie owe publikacje z dziedziny teorii muzyki, należy stwierdzić ich wysoki poziom, zastosowaną szeroką bibliografię i operatywność w sferze formułowania wniosków. Autorka zdradza dobre rozeznanie w historii Polski i Europy, co ma spory pozytywny wpływ na opracowanie omawianej dysertacji doktorskiej. Jako wyróżniającą cechę Doktorantki podkreślam wzbogacenie refleksji o muzyce kwestiami socjologicznymi, co szczególnie znajduje znamienne odzwierciedlenie w rozprawie doktorskiej. Pracę ową ułatwia fakt posługiwania się przez Doktorantkę językami obcymi (angielski, niemiecki). Na niekorzyść Doktorantki można zapisać zbyt jednostronny wykaz publikacji w zakresie wyboru edytora, zarzut ten minimalizuje jednak ilość zaproponowanych tekstów.

Ocena pracy doktorskiej mgr Izabeli Jutrzenki-Trzebiatowskiej pt.

Walce fortepianowe wielkich romantyków w nurcie muzyki salonowej XIX wieku

W ocenie pracy doktorskiej, którą przyjmuję, wskazuję szczególnie na szeroko argumentowane i przedstawione na ponad 110 stronach zainteresowanie historią powszechną Polski i kontynentu, co pozwoliło na pogłębiony obraz wybranego zagadnienia. Opanowanie owych kontekstów historycznych i społecznych (historia polityczna Europy w XIX wieku, uwarunkowania kulturowe i filozoficzne tego okresu wraz z przeglądem tendencji architektonicznych oraz kultura salonowa wybranych krajów kontynentu) okazało się bardzo pomocne w przypadku tak ambitnie zaplanowanej rozprawy. Na pozytywne wyróżnienie zasługuje zatem cała konstrukcja pracy, w której, w partii merytorycznej, rozważono dzieje tego tańca, jego fenomen genologiczny z segmentami analitycznymi i z ważnym rozdziałem o oglądzie komparatystycznym walca w różnych jego odmianach, także w gatunkach poza muzyką instrumentalną (opera, operetka, balet, film, piosenka) oraz w muzyce symfonicznej.

Przede wszystkim zaś należy podkreślić oryginalność tematyki, pierwszej tego typu od dawna (praca E. K. Stadnickiego z 1962 r. dotycząca jedynie przykładów z muzyki polskiej) w rodzimym zasobie wydawnictw z dziedziny teorii muzyki. Waler powyższego opracowania doktorskiego leży również w koncepcji ogólnego zbadania tego danego problemu, zbadania przekrojowego i tym samym porównawczego, co niesie konieczność wysuwania przez adeptów nauki własnych poszerzonych przemyśleń natury uniwersalnej i interdyscyplinarnej, a w rezultacie poświadcza o panowaniu nad spójnością wywodu. Wymogi te zostały przedstawione w omawianym portrecie w pełni satysfakcjonująco, tym bardziej, że zaprezentowaną analizę skonstruowano tak w sensie detalicznym poszczególnych utworów, jak i z perspektywy syntetycznych zagadnień (forma i dramaturgia utworu, inspiracja muzyką ludową, faktura pianistyczna, konstytutywne cechy taneczności).

Owo międzygatunkowe spojrzenie natury humanistycznej na podstawowy temat upostaciowano na podstawie, co także wymaga wartościującej uwagi, pism pochodzących spoza sfery ściśle pojętej teorii muzyki (autorstwa S. Balbusa, M. Głowińskiego, R. Nycza oraz teorii sieci socjologicznej) poza bazowaniem na integralnej metodzie badania dzieł muzycznych pióra M. Tomaszewskiego.

W części analitycznej zaprezentowane zostały wybrane przykłady walca w dorobku wybitnych kompozytorów XIX wieku (m. in. J. Brahmsa, P. Czajkowskiego, R. Schumanna), z włączeniem także dokonań polskich (m. in. F.

Chopina, S. Moniuszki, M. Szymanowskiej). Stosowność tej selekcji nie podlega kwestionowaniu, tym bardziej, że Autorka zajęła się także omówieniem charakterystyki walca w zbiorach kompozytorów XX wieku. Na uwagę zasługuje kierunek interpretacji tych utworów pod kątem skoncentrowania się na działających w nich toposach, typowych dla epoki. Na podstawie wszystkich tych opisów i analiz w partii końcowej sformułowany został syndrom gatunku tego tańca.

Interesująca i oryginalna, całkowicie zasadna, jest refleksja o pojmowaniu tańca jako święto (na podstawie pism H. G. Gadamera) czy w sensie odczuć zmysłowości. Wskazane te segmenty tekstu znamionują samodzielność myślenia Autorki, co zostało już zaakcentowane.

Obszerna bibliografia dowodzi rozeznania Doktorantki w literaturze przedmiotu, jak też w prowadzeniu zasadnie dopasowanego postępowania metodologicznego. Praca zilustrowana jest licznymi przykładami nutowymi oraz, co szczególnie godne podkreślenia, analitycznymi grafami. Całości dopełnia streszczenie (wraz z wersją angielską) oraz dokumentacja omawianych walców we własnym wykonaniu Autorki na płycie CD.

W przypadku możliwości publikacji tej rozprawy, do czego się stanowczo przychyliam, wskazałabym do rozważenia poniższe kwestie natury korygującej czy uzupełniającej, których brak nie narusza wartości przedstawionej pracy jako dokonania doktorskiego:

- uzupełnienie dysertacji indeksem nazwisk, ogromnie ułatwiającym korzystanie z niej w celach naukowych,
- w opisach przemian socjologicznych wieku romantyzmu oparcie się na właściwej dla tej epoki pozycji Leonarda B. Meyera (*Style and Music. Theory, History and Ideology*, Chicago – London 1989), który analizuje dorobek muzyczny właśnie pod tym kątem,
- dokonanie poszerzającej refleksji nad wykazami toposów w pracy K. Agawu (*Music as Discours. Semiotic Adventures in Romantic Music*, Oxford 2009)
- podjęcie, w typie roboczym, refleksji na temat różnicy bogatej ewolucji walca w kulturze niemieckiej wobec słabszego, rozwiniętego dopiero w początkach modernizmu, jego ukazania w kulturze francuskiej,
- opracowanie, także w ogólny sposób, problemu gatunku walca jako charakterystycznego tańca związanego z daną klasą społeczną średniego mieszczaństwa, i to raczej w kręgu kulturowym niemieckojęzycznym, to znaczy mam na myśli pogłębienie zasygnalizowanych już przez Autorkę refleksji Curta Sachsa (s. 9),

- rozwinięcie, w postaci detalicznego anonsu, uwagi Mieczysława Tomaszewskiego w jego pomnikowej edycji, o istnieniu idiomu walca u Chopina poza opusowanymi gatunkami tego tańca,
- dodanie *L'embarquement pour Cythère* F. Poulenca, z terminem walca w tytule,
- poprawienie notki o obrazie Karla Friedricha Schinkela - zatytułowany jest on *Katedra gotycka nad wodą* (1813),
- rozważenie nieobecnego w pracy terminu *Tafelmusik*, zbliżonego do wspomnianej muzyki użytkowej, a możliwego do zastosowania także w przypadku pewnych typów walca,
- doprecyzowanie, w momencie omawiania sieci kompozytorów, co stanowi bardzo interesujące zagadnienie, znaczenia tego zjawiska społecznego dla rozwoju muzyki romantycznej, w czym poleciłabym lekturę znakomitej publikacji, niedawno obecnej na rynku polskim autorstwa światowej sławy historyka Nialla Fergusona (*The Square and the Tower. Networks and Power. From the Freemasons to Facebook*, Penguin Press 2017),
- Camille Claudel była francuską rzeźbiarką (1864-1943) - s. 5 w materiałach dodatkowych (w pracy doktorskiej jej nazwisko pojawia się poprawnie, s. 16), a ponadto – tytuł podrozdziału *Les Philosophes* (s. 32).

W sferze konkluzji stwierdzam, że rozprawa doktorska Pani mgr Izabeli Jutrzenki-Trzebiatowskiej spełnia ustawowe wymogi dla pracy doktorskiej z dziedziny teorii muzyki, stanowiąc oryginalną prezentację problemu z tego zakresu oraz wykazując wysoki poziom wiedzy ogólnej.

W konsekwencji zaprezentowanego stanowiska wnioskuję o wyróżnienie recenzowanej pracy doktorskiej w związku z art. 179 ust.1 ustawy z dnia 3 lipca 2018. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwo wyższym i nauce (Dz. U 2018 r. poz. 1669 z późn. zmianami). Moją propozycję motywuję rozszerzeniem dysertacji doktorskiej o kwestie natury kulturowej i socjologicznej oraz w znacznej mierze o literaturę obcojęzyczną.

Wobec powyższego wnoszę o dopuszczenie Doktorantki Pani mgr Izabeli Jutrzenki-Trzebiatowskiej do dalszego postępowania w przewodzie doktorskim.

Jolanta Szulakowska-Kulawik